

Justyna Waluś

"Kościelne zbiory muzyczne w bibliotekach polskich" : konferencja bibliotekarzy muzycznych : Gniezno, 26-28 września 2012 roku

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1 (36), 224-227

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JUSTYNA WALUŚ¹

***KOŚCIELNE ZBIORY MUZYCZNE
W BIBLIOTEKACH POLSKICH***
**KONFERENCJA BIBLIOTEKARZY MUZYCZNYCH
(Gniezno, 26-28 września 2012 roku)**

W dniach 26-28 września 2012 roku na Wzgórzu Lecha w Gnieźnie odbyła się konferencja bibliotekarzy muzycznych pod hasłem *Kościelne zbiory muzyczne w bibliotekach polskich*. Zgromadziła ona bibliotekarzy, archiwistów oraz muzykologów zajmujących się zbiorami kościelnymi.

Symposium zorganizowała Sekcja Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – Polska Grupa Narodowa IAML (International Association of Music Libraries Archives and Documentation Centres), we współpracy z Archidiecezjalną Komisją ds. Śpiewu, Muzyki Kościelnej i Służby Liturgicznej, Muzeum Archidiecezjalnym, Archiwum Archidiecezjalnym oraz Studium Muzyki Kościelnej w Gnieźnie. Honorowy patronat objęli: Arcybiskup Metropolita Gnieźnieński Józef Kowalczyk, Prymas Polski oraz starosta gnieźnieński Dariusz Pilak.

W ciągu trzech dni uczestnicy mieli okazję wysłuchać dwudziestu pięciu wystąpień, w których prezentowano muzykalia zgromadzone w archiwach i w bibliotekach kościelnych, naukowych, publicznych oraz związanych z różnymi instytucjami muzycznymi.

¹ Biblioteka Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego.

Pierwsza sesja rozpoczęła się referatem Mariusza Wrony, który przedstawił *Miejsce muzyki kościelnej we współczesnej liturgii*. W wystąpieniu nawiązał do przekazów Jana Pawła II i Benedykta XVI, mówił również o potrzebie wskrzeszania dóbr muzyki dla potrzeb współczesnej liturgii. Kolejne wystąpienie przeniosło słuchaczy w wiek XIX. Hanna Nizińska przedstawiła *Działalność edytorską ks. Józefa Surzyńskiego w świetle idei cecyliańskich*. Na przykładzie kompozytora opowiedziała o działaniach w kierunku odrodzenia klasycznej muzyki liturgicznej. Guido Kraus w wystąpieniu *RISM: Cataloguing Music Sources – Increasing Concordances – Identifying Musical Works* przedstawił zagadnienie katalogowania manuskryptów muzycznych na podstawie danych zebranych w polskich archiwach. Maciej Jochymczyk poruszył zagadnienie problemu identyfikacji źródeł. Problem ten dotyczy zarówno tekstów anonimowych, jak i podpisanych. Prelegent w referacie *Problemy atrybucji dzieł religijnych zachowanych w przekazach rękopiśmiennych. Casus twórczości mszalnej Franciszka Perneckhera* przedstawił przykładowe metody identyfikacji oraz podkreślił jej konieczność przy tworzeniu baz danych. W swym wystąpieniu pt. *Kościelne zbiorzy muzyczne w Bibliotece Głównej Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. Rekonesans badawczy* Hanna Bias połączyła prezentację zasobów biblioteki i jej najcenniejszych zabytków z krótkim zarysem historii muzyki liturgicznej. Referat Anny Michalskiej i Doroty Stefaniak pt. *Msze chóralne oraz pieśni maryjne ze zbiorów Biblioteki Głównej Akademii Muzycznej w Gdańsku – przyczynek do badań nad repertuarem muzyki kościelnej XIX/XX wieku* stanowił omówienie repertuaru muzyki kościelnej przełomu XIX i XX wieku, połączone z prezentacjami postaci i muzyki m.in. Juliana Blocha, Franciszka Olszewskiego, Mieczysława Horbowskiego. Małgorzata Witowska rozpatrzyła temat swego referatu: *Pobożny pielgrzym. Pieśni pątnicze w drukach religijnych z wydawnictw Franciszka Gielnika, Teofila Nowackiego i Karola Miarki* w kontekście istoty i założeń pielgrzymowania. Zarys historyczny połączony tu został z ciekawym obrazem dawnych obyczajów pielgrzymkowych, muzyki ludowej, pieśni pątniczych (te ostatnie omawiane na przykładach). Ks. Michał Sołomieniuk przedstawił postać ks. Władysława Zientarskiego (jego działania na polu odkrywania i ochrony

muzykaliów) oraz muzykalia zgromadzone w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie. Marcin Konik zaprezentował recepcję twórczości Johanna Valentina Rathgebera w świetle źródeł polskich. Dzień zakończył się koncertem organowym w katedrze gnieźnieńskiej w wykonaniu Ryszarda Superczyńskiego.

Drugiego dnia konferencji rozpoczął się referatem ks. Andrzeja Januchowskiego, prezentującym *Prywatną bibliotekę Floriana Bogackiego, organisty gnieźnieńskiego*. Słuchacze mieli również możliwość zobaczenia części zbiorów z tejże biblioteki. Marek Bebak zaprezentował *Muzyków w księdze wpisów do Bractwa Szkaplerza Świętego z Archiwum oo. Karmelitów na Piasku w Krakowie*, a Jolanta Byczkowska-Sztaba *Rękopisy i druki muzyczne w zbiorach archiwum opactwa oo. Cystersów w Mogile*. Ich prezentacja została poprzedzona opowieścią o rozwoju opactwa. Magdalena Walter-Mazur w wystąpieniu zatytułowanym *Próba wyodrębnienia i charakterystyka muzycznej spuścizny benedyktynek ze zbioru Biblioteki Diecezjalnej w Sandomierzu* przedstawiła druki muzyczne oraz ich autorów, jak również interesujący obraz kultury muzycznej benedyktynek i trudności stojące przed opracowywanymi zbiorami wynikające z niejednoletniej proveniencji zbiorów.

Za sprawą kolejnych prelegentów słuchacze zapoznali się z *Muzykamiami cysterek trzebnickich w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie* (Ewa Hauptman-Fischer) oraz *Twórczością Johanna Georga Clementa* (Ludmiła Sawicka). W XX wiek przeniósł obecnych referat Elżbiety Jasińskiej-Jędrasz *Rękopisy utworów religijnych Mariana Sawy w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie*. Katarzyna Janczewska-Sołomko przybliżyła działalność ośrodków polonijnych w Stanach Zjednoczonych i ich zasługi w pielęgnowaniu kultury i tradycji. Wystąpienie *Polskie i polonijne nagrania utworów religijnych w dwudziestoleciu międzywojennym* było bogato ilustrowane materiałami dźwiękowymi. Dzień zakończył się zwiedzaniem gnieźnieńskiej katedry.

Ostatni dzień konferencji otworzył referat Ewy Bielińskiej-Galas: *Piętnastowieczny graduał z kościoła św. Idziego w Głubczycach ms. BOZ Cim 151 w kontekście bernardyńskiej tradycji muzycznej*. Autorka połączyła prezentację muzycznego zabytku z zarysem historii

zbiorów bernardyńskich, z uwzględnieniem maryjnego charakteru jego duchowości. Czesław Grajewski omawiał księgi kartuskie używane poza liturgią, m.in. antyfonarze rozrzucone po całym kraju (*Kartuskie źródła oficjum brewiarzowego w polskich zasobach archiwalnych i bibliotecznych*). Hubert Wojno przedstawił wyniki prac badawczych nad sześcioma księgami liturgicznymi przechowywanymi w zbiorach parafii pw. św. Anny w Dąbrówce Kościelnej, natomiast Aleksandra Patalas zapoznała słuchaczy z repertuarem kapel w Pilicy i Gidlach.

W ostatniej sesji uczestnicy konferencji wysłuchali trzech referatów. Temat wystąpienia Aliny Mądry brzmiał: *Zbiór muzykaliów po poznańskiej kapeli farnej-miejskiej a zachowane muzyczne inwentarze z katedry – konfrontacja repertuaru (ze zbiorów Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu)*. Tomasz Kmita przedstawił *Zbiory muzyczne kantoratu kościoła św. Krzysztofa we Wrocławiu*, a Remigiusz Pośpiech *XIX-wieczne zbiory muzyczne kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu*. Po ostatnim referacie zabrała głos Bogumiła Warząchowska, wiceprzewodnicząca Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Federacja ta działa oficjalnie od 1995 roku, skupia biblioteki kościelne funkcjonujące na terenie Polski i współpracuje z podobnymi organizacjami za granicą². Przedstawicielka FIDES, opowiadając o federacji, zachęciła obecnych do zajęcia się kościelnymi księgozbiorami, w których mogą się kryć cenne, nieodkryte jeszcze muzykalia.

Konferencja muzykologów pozwoliła zaprezentować polskie skarby muzyczne zgromadzone w bibliotekach i archiwach najróżniejszych instytucji i stowarzyszeń muzycznych. Jak każde tego typu spotkanie zapewne i to gnieźnieńskie pozwoliło przeprowadzić wiele ciekawych rozmów, podzielić się problemami i doświadczeniami, umożliwiło odnowienie starych kontaktów oraz nawiązanie nowych, bibliotekarzom zaś spoza branży muzycznej dostarczyło wielu wrażeń związanych z odkrywaniem nieznanych dotąd obszarów.

² Bibliothèques Européennes de Théologie i American Theological Library Association.